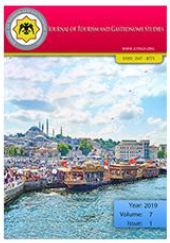
Journal of Tourism and Gastronomy Studies

Journal homepage: www.jotags.org

Şehir Hakkı ve Turizm: İstanbul Üzerine Ampirik Bir Çalışma** (Right to the City and Tourism: An Empirical Study on İstanbul)

***Kaplan UĞURLU** [a], **Erencan ÇEKİÇ** [b]

[a] Kırklareli University, Faculty of Tourism, Department of Tourism Management, Kırklareli/Turkey
[b] Kırklareli University, Social Science Institute, Department of Tourism Management, Kırklareli/Turkey

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi:19.12.2018

Kabul Tarihi:24.02.2019

Anahtar Kelimeler

Şehir hakkı
Yerel yönetim
Destinasyon yönetimi
Turizm
İstanbul

Öz

Bu çalışmanın amacı şehirlerdeki dönüşümlere yönelik çalışma yapan sivil toplum kuruluşlarının (STK), kamu kurumlarının ve özel sektörün şehir hakkı kavramı ile ilgili düşüncelerinin tespit edilmesi, İstanbul'un şehir hakkının korunmasına yönelik çabaların neler olduğu ve İstanbul'un turistik bir ürün olarak nasıl değerlendirildiğini araştırmak ve önerilerde bulunmaktır. Bu amaç çerçevesinde İstanbul ilinde 17 paydaş ile mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Katılımcılarla gerçekleştirilen mülakatların içerik analizi sonuçlarından elde edilen görüşlere göre İstanbul'un doğal ve sosyal yapısı bozulmakta olup, bununla birlikte göç, imar ve trafik problemleri artmaktadır. İstanbul'un deprem riski hala gündemde olan bir sorundur. Bununla birlikte İstanbul için hayata geçirilen ve devam eden mega projelerin ise bazı sorunlara çözüm üretmekle beraber; rant sağlama, fikir ayrılıkları gibi kuşkuları ve sorunları da gündeme getirmektedir. Şehir turizmi konusunda paydaşların eğitimi, bilinçlenmesi ve ortak hareket etme eksikliği, sorumlulukların ve farkındalıkların ortaya konulamaması diğer öne çıkan konulardır.

Keywords

Right to the city
Local government
Destination management
Tourism
İstanbul

Abstract

The aim of this study is to determine the ideas of the non-governmental organizations (NGOs), public institutions and the private sector about the right of the city, to determine the efforts of Istanbul to protect the city's right and to evaluate how Istanbul is considered a touristic product. and to make suggestions. For this purpose, interviews were conducted with 17 stakeholders in Istanbul. According to the opinions obtained from the content analysis results of the interviews conducted with the participants, the natural and social structure of Istanbul is deteriorating, and the problems of migration, zoning and traffic are increasing. The earthquake risk of Istanbul is still a problem in the agenda. Nevertheless, the completed and on-going mega-projects create solutions to some issues for Istanbul, they also bring with them doubts and disagreements such as rationalization. Education and awareness of stakeholders about city tourism, and the lack of responsibilities and awareness are other prominent issues. The lack of training, awareness, and joint action of stakeholders on city tourism, and the lack of responsibilities and awareness are other prominent issues.

Makalenin Türü

Araştırma Makalesi

***** *Sorumlu Yazar.*
E-posta: kugurlu@superonline.com (K. Uğurlu)

Makale Künyesi: Uğurlu, K. & Çekiç, E. (2019). Şehir Hakkı ve Turizm: İstanbul Üzerine Ampirik Bir Çalışma. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7 (1), 286-309.
DOI: 10.21325/jotags.2019.350
**Bu çalışma 01-03 Kasım 2018'de Sakarya'da düzenlenen I. Uluslararası Turizmde Yeni Jenerasyonlar ve Yeni Trendler Kongresi'nde sunulmuş tebliğin geliştirilmiş halidir.

GİRİŞ

Geçmişten günümüze şehirler çeşitli yapılarıyla sürekli değişime uğrayan, dönüşümlü, dinamik bir yapı haline gelmiştir. Bir kısım araştırmacı şehirleri, fizik-mekân sınırları içerisinde tanımlarken bazı araştırmacılar ise şehirleri sosyal ve toplumsal yapı, ekonomik, kültür gibi faktörler ile açıklamıştır. Bu unsurlar ile ilişkilendirilecek olursa şehir "yaşayan bir organizma" olarak ele alınmıştır (Dinçer ve Akpınar, 2017). Bu açıdan bakıldığında her organizmanın olduğu gibi şehirlerin de yaşam hakkından bahsedilebilmektedir. İçinde yaşayan canlı ve cansız varlıklar ile oluşan çevre ve bu varlıkların birbirleriyle olan iletişim ve etkileşimine tanıklık eden zaman ve mekanlarda hayatların sürdüğü bir gerçektir. Bu durum çevrenin varlığının ve canlılığının en açık göstergesidir. Bu nedenle şehirlerin yaşam hakkı aynı zamanda insanların, sosyal ve kültürel çevrenin, doğal ve fiziki yapıların da geçmişte olduğu gibi bugün ve gelecekte sürdürülebilir anlayışta var olma mücadelesidir.

Şehir hakkı kavramı; basit bir ziyaret ya da özlem duyulan eski şehirlere geri dönme hakkı olmaktan ziyade yenilenmiş, dönüşmüş şehirsel yaşam hakkı olarak tanımlanabilir. Şehirlerin pratik ve duyusal açıdan biçimi ile ilgili özelliklerini ve belirli koşullar altındaki görünümüne yönelik çözümlemeyi, kimliğini ortaya koymadan kır ve köy hayatını kuşatmasının bir önemi yoktur. Şehir gerçekliğinin, onun kullanımının sermaye patronlarına ya da teknisyenlerin planlarına değil, şehri asıl kullanan yerel halka ve ziyaretçilerine yönelik olması gerekmektedir (Lefebvre, 2017: 132-144). Lefebvre'nin düşüncesine göre örnek vermek gerekirse; otomobil, otomobil endüstrisinin bir nesnesi olarak günlük hayatta önemini korusa dahi bu nesnenin yeri sınırlandırılabilir ve yerine ikame başka ulaşım araçları (toplu taşıma, bisiklet vs.) geçebilir. Bu şehir gerçekliğinin bir stratejisi olabilir. Günümüzdeki görüntüsüyle modern şehirlerin ilk örnekleri sanayileşmenin getirdiği etkilerle ilintilidir. Şehirleşme, ekonomik sıkıntılar neticesinde insanların şehir merkezlerine doğru harekete geçmesi ile gelişmiş ülkeleri ve bütün dünyayı küresel ölçekte etkileyen bir süreç haline dönüşmüştür. Başka bir ifade ile gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde insanlar yaşamlarını şehir merkezlerinde sürdürmeye başlamıştır (Giddens ve Sutton, 2016: 224-226). Diğer yandan küçük yerleşim yerlerinin de zamanla büyümesi ayrı bir şehirleşme konusudur. Gelişen ve gelişmekte olan şehirlerin konusu kuşkusuz insanların yaşam haklarını devam ettirme mücadelesidir. İnsanların yaşam hakkı yaşadıkları şehirleri yaşanabilir kılması ile mümkün olacaktır.

Turizm, şehirlerin kalkınmasında ve gelişmesinde itici bir güçtür. Turistler ile şehirler canlanırken ve refah düzeyleri artarken diğer yandan dengesiz ve plansız büyümenin neticesinde de şehirlerin doğal ve kültürel yapılarına zarar verebilmektedir. Şehirlerin turizm sayesinde alt ve üst yapılarında düzenlemelerin yapılması, şehirleri yaşanabilir çekici yerler haline getirmektedir. Nitekim bu gelişme XIX. yüzyılda Avrupa'da kitlesel turizmin ortaya çıkışı, tatil imkânı ve günübirlik geziler için şehirlerin ve tatil beldelerinin hızlı bir şekilde inşa edilmesine ve sermayenin doğayı şekillendirmesine yol açmıştır (Mullins,

1994). Şehir turizminin ortaya çıkması şehirsel özellikler sergileyen şehir, kasaba ve kıyı alanlarının insana yönelik hizmetlerin ve altyapının bir araya toplanması yeni bir durum değilken, "yeni şehir turizmi" dediğimiz olgunun doğası, post-modern toplumun tüketimine dayanan önemli etkileşimlerin sonucudur (Roche, 1992). Bu nedenle şehirler, turizmin sürdürülebilirliğinde önemli yer tutarken şehirlerin yaşanabilir olmasında turizmin etkileri de yakından takip edilmektedir. Burada önemli olan konu, turistik faaliyetleri gerçekleştirenlerin, şehirlerde bulunan yerel halkın ve şehri ziyaret eden insanların yaşam haklarına saygı duyacak bir biçimde ve sürdürülebilir olarak bu faaliyetleri gerçekleştirebilmesidir. Halbuki turizm arzına yönelik örgütleşemeyen kapitalizmin, post-modernizm etkisiyle, maddi ve maddi olmayan üretim biçimlerinin, özellikle imajların, kültürün, tüketimin, küresel ve yerel olanın ve çevre kaygısının egemen olduğu şehirlerde, şehir hakkı açısından şehir turizminin sürdürülebilirliğinin tartışmaya açılması şarttır. Şehirlerde kamusal alanlarda yer alan turistik alanların, kamu ve özel sektör tarafından alınan kararlar ile değiştirilip, dönüştürülmesi ve bu değerlerin hayata geçirilen projeler ile tehlikeli durumların baş göstermesi şehirlerde ikamet edenlerin, belirli sivil toplum kuruluşlarının ve turistik arz üretenlerin tepkisini çekmektedir. Bu nedenle insanların yaşam hakkı kadar şehir hakkından bahsetmek ve turizm ile ilişkilendirmek gelecek için önem arz etmektedir.

İstanbul, hedef şehirler endeksine göre 2017 yılı sonunda 9.5 milyon ziyaretçi ve 2018 yılında 10.7 milyon ziyaretçiye ulaşarak en çok ziyaretçi çeken Avrupa'da üçüncü, dünyada ise popüler dokuzuncu şehir olarak ifade edilmiştir (Mastercard Destination Cities Index, 2018). 2017 yılında İstanbul'u ziyaret eden turist sayısı 10.840.595 iken 2018 yılının sonuna gelindiğinde bu rakam 13.433.101 olarak belirtilmiştir. Bu rakamlara göre, 2018 yılında ülkemize gelen turistlerin %34'ünün İstanbul'u ziyaret ettiği anlaşılmaktadır (İstanbul Turizm İstatistikleri Raporu, 2018).

Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan araştırmada İstanbul, şehirde memnuniyet durumunun yüzde 80'in altında yer aldığı altı şehirden biri olmuştur. İstanbul sakinlerinin sağlık hizmetlerinden memnuniyeti %57 iken; eğitimden ise %47 olarak memnun kalmıştır. 83 şehirde yapılan bu araştırmaya göre İstanbul, yaşayanların en mutsuz olduğu şehirlerden biri olarak listede son sırada yer almıştır (Quality of Life in European Cities, 2015). The Economist dergisinin hazırladığı yaşanabilir şehirler raporunda İstanbul, 70 ülke arasından 51. sırada yer almaktadır ve raporun hazırlanmasında çeşitli yaşamsal koşulların, iklimsel ve altyapı kriterlerinin dikkate alınarak hazırlandığı ifade edilmektedir (Birgün.net, 2018). Pahalı şehirler sıralamasında ise İstanbul, 16. sırada bulunmaktadır (Worldwide Cost of Living, 2017). İstanbul'un bitki örtüsü ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, bitkilerin şehir içi ekosistemi terk ederek kuzeye çekildiğini ifade eden çalışmalara rastlanılmaktadır. Şehir içerisinde 2200 bitki türü saptanmış fakat kentleşmenin etkisiyle, Türkiye'de olmayıp başka ülkelerden getirilen "egzotik" bitkilere ev sahipliği yapmaya başlamıştır (Akkemik, 2017).

Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre tavsiye edilen kişi başına düşen yeşil alan oranı yüzde 9 olarak belirlenmiştir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi verileri incelendiğinde ise şehirde kişi başına düşen yeşil alan miktarı yüzde 6 olarak belirtilmektedir. Raporda ayrıca İstanbul içerisinde mega projeler adı altında 2.5 milyon ağacın kesildiği ifadelerine de yer verilmektedir (World Cities Culture Forum, 2015). Hava kirliliği konusunda ise İstanbul'da yaşayanların ve burayı ziyaret edenlerin, Avrupa'nın genelinden daha kirli bir hava soluduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur. Dünya Hava Kalitesi İndeksi, 68 ülkede 8028 hava kalitesi ölçüm yerlerinden topladığı verilerle bir hava kalitesi izleme haritası geliştirmiştir. Bu haritayı incelediğimizde, İstanbul'un hava kalitesi 176 puan olarak belirlenerek hava kirliliği açısından sağlıksız bir durumun devam ettiği görülmektedir (World Air Quality, 2018). İstanbul'u tanıyan ve yönetiminde katkısı olan 17 kanaat önderinden ve alanyazından elde edilen bilgiler ışığında bu araştırma hızla büyüyen ve kozmopolit bir şehir olan aynı zamanda dünyanın önemli turizm çekim merkezlerinden birisi olan İstanbul'da yaşam hakkı ile ilgili sorunların ele alınması, tartışılması ve turizm ile ilişkilendirilmesi bakımından yapılan ve yapılacak araştırmalara katkı sağlaması açısından önemlidir.

Kavramsal Çerçeve

Şehir Hakkı Kavramının Gelişim Süreci

Şehir hakkı kavramı, Lefebvre tarafından 1968 yılında yayınlanan "Şehir Hakkı" kitabı ile ortaya koyulmuştur. Şehir bir "ürün"dür ve dolayısıyla değişim değeri ile ilgilidir (Lefebvre, 2017, ss.21-22). Şehir hakkı mevcut durumda olana erişmekten çok onu değiştirme hakkı olarak nitelendirilmektedir. Hayatlarımızı aşırı stresli, yabancılaştırıcı, aşırı renksiz, rahatsız edici ve tatmin etmeyen bir şekilde bulursak, nitelik açısından farklı bir şehir inşa etme hakkımız ve yeniden imaj yaratma hakkımız vardır (Harvey, 2015: 45). Harvey'in bahsettiği yeniden inşa etme hakkını, uluslararası toplumsal sözleşmeler ve yapılan toplantıların sonunda kabul edilen belirli hükümlerde görmekteyiz. İlk olarak, Birleşmiş Milletler tarafından 1966 yılında kabul edilip, 1976 yılında yürürlüğe giren Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesinin 11. maddesinde "Bu sözleşmeye taraf devletler, herkese, kendisi ve ailesi için, beslenme, giyim ve konut dahil yeterli bir yaşam düzeyi ve yaşama koşullarını sürekli olarak geliştirme hakkını tanır" hükmü ile "şehirli hakları için yeni düzenlemelerin temelini oluşturmaktadır" ifadesi kullanılmaktadır (Harvey, 2015).

Lefebvre'e göre, şehir sanayileşmeden önce de vardı. Kentten ise ancak sanayileşmeden sonra söz edebilmek mümkün hale geldi. Şehir ona göre bir "yapıt"tı ve kullanım değeri ile ilgiliydi. Kent ise bir "ürün"dür ve dolayısıyla değişim değeri ile ilgilidir. İşte kentleşmenin şehri yıkarak işlemesi kullanım değerinden değişim değerine, yapıttan ürüne bir geçiş halinin tezahürüdür (Lefebvre, 2017: 21-22). Şehir hakkı kendini üstün bir hak biçimi olarak ortaya serer: özgürlük hakkı, toplumsallık içinde bireyleşme

hakkı, habitat ve mesken hakkı, yapıt hakkı, katılım ve sahiplenme hakkı da şehir hakkının içinde yer alırlar. Kullanım değeri ve sahiplenme güdüleriyle donanmış, toplumsal pratiklerin katkısı ile kapitalizme teslim bir şekilde olmak yerine, kullanıcılarına yönelik şehir olması önemlidir (Lefebvre, 2017: 144). Burada tarihsel açıdan eski bir şehre dönüşten ziyade, şehrin üretici çalışmanın, yapıt ve şenliklerin işgal ettiği mekânlar haline gelmesidir. Gelinen yeni aşamada şehir artık insanları değil, enformasyon ve bilgiyi bir araya getirmektedir. Şehirliler, kullanıcı ve kentin niteliklerini üretici olma durumundan, "bu devasa gösterinin figüranlarına" indirgenmektedir. Şehir hakkı bu noktada şehirlileri tekrar birer özne, kenti ise bir yapıt haline getirme çabasının temel dinamikleri olarak ön plana çıkmaktadır.

Şehir hakkı kavramıyla şehirleri kullanıcıların ve ziyaretçilerin isteklerine göre ve küresel sorunlar göz önünde bulundurularak dizayn edilmesi, yönetilmesi, korunması ve sürdürülebilir hale getirilmesi şehir turizmi açısından da büyük bir önem arz etmektedir. Nasıl bir şehir istediğimiz sorusu, nasıl bireyler ve toplumsal ilişkiler arayışı içinde olduğumuz, doğayla kurduğumuz ilişkiler ve estetik değerlere önem veriş şeklimiz, benimsediğimiz yaşam tarzı ve ilgi alanlarımızdan ayrı düşünülmemelidir (Park, 1967'den aktaran Harvey, 2015: 44). Bu bağlamda şehir hakkının amacı şehirsel mekânın kontrolünü iktidar ve sermayeden alıp şehirde yaşayanlara aktararak kentsel mekânın temelini oluşturan güç ilişkilerini yeniden yapılandırmaktır (Lefebvre, 2017: 132).

Avrupa Konseyi'nin 1992 yılında kabul ettiği Avrupa Kentsel Şartı kentli haklarını; ulaşım ve dolaşım, çevre ve doğa, kentlerin fizik yapıları, tarihi kentsel yapı mirası, konut, kentsel güvenliğin sağlanması, kentlerdeki özürlüler ve ekonomik bakımdan engelliler, kentsel alanlarda spor ve boş zamanları değerlendirme, kültür, kültürlerarası kaynaşma, kentlerde sağlık, halk katılımı, kent yönetimi ve kent planlaması, kentlerde ekonomik kalkınmanın sağlanması başlıkları altında ifade etmiştir (Karasu, 2009: 19). 1996 yılında İstanbul'da düzenlenen Habitat-II Zirvesi'nde, kentsel yaşam kalitesinin arttırılması konusunda sadece devletin değil, vatandaşların, sivil toplum kuruluşlarının da sorumluluğu olduğu ifade edilmiştir. Sonrasında yayınlanan bildirgede ise şehir hayatının sağlıklı, yaşanılabilir, adaletli, sürdürülebilir ve verimli kılınması üzerinde çalışmalar yapılmıştır. Aynı bildirgenin 11. maddesi "tarihi, kültürel, mimari, doğal, dinsel ve manevi değeri olan yapıların, anıtların, açık alanların ve yerleşim biçimlerinin korunması, onarılması ve bakımının yapılması gerektiği" ifade edilmiştir (Keleş ve Mengi, 2017: 89).

Anayasada, kıyıların, tarım topraklarının, çayır ve meraların, genel olarak çevrenin, tarih ve doğa varlıklarının, ormanlık alanların korunması ve kıyıların doğal güzelliğinin korunması, kıyılardan herkesin özgürce yararlanabilmesi 43. madde ile güvence altına alınmıştır. Doğa ve kültür varlıklarının korunması gereğince yer verilen 63. maddeye göre, devlet tarih, doğa ve kültür varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlamakta ve bu amaçla özendirici ve destekleyici önlemler almaktadır. Kent Hukuku

açısından diğer önemli kurallar Anayasanın 15, 127 ve 128 maddelerinde yer almaktadır. 2005 yılında 5393 sayılı Belediye Yasası ile kent yönetiminin kurumsal yapısının temel ilkeleri bu yasada yer almıştır ve Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na taraf olmanın gerektirdiği gibi "Kent Konseyi" olarak adlandırılan yapıda burada yer almaktadır (Keleş ve Mengi, 2017: 91-97).

Şehir Turizmi

Şehir turizmi çalışması ilk olarak Avrupa'da 1990 yılında 835 turizm ofisine anket yapılarak ve turizm ofislerinin şehir turizmi hakkındaki görüşleri alınarak gerçekleşmiştir. Çalışma sonucunda şehir turizmi, "Kasaba ve şehirlerde ziyaretçilere sunulan turizm faaliyetleri" şeklinde tanımlanmıştır (European Commission, 2000: 21). Bireyler kendi yaşam tarzları ve ilgili oldukları alanlar itibariyle turistik ürünlerde farklı arayışların peşine düşmüş ve sektördeki girişimciler bu talep değişimlerini analiz ederek, bu talepler doğrultusunda hareket etmeye başlamıştır. Bu sonuç ile diğer turistik ürünlerden farklı olarak şehir turizmi ön plana çıkmaya başlamıştır (Koçak ve Tandoğan, 2008: 7).

Şehirlerin turistik anlamda değerlendirilmesi ekonomik, politik ve sosyal değişimlere neden olmuştur. Şehirlerin turistik olarak pazarlanması ile birlikte turistik çekiciliklerin arttırılmasına yönelik yapılan yatırımların ve mobil kaynakların kullanımının yerel halk ve ziyaretçilerin faydalanacağı şekilde dizayn edildiği görülmektedir (Kavaratsiz ve Ashwort, 2007'den aktaran Giritlioğlu ve Avcıkurt, 2010: 77).

Şehir turistlerinin motivasyonları ve faaliyetleri hakkında Kanada'da Toronto, Montreal ve Vancouver şehirlerinde yapılmış çalışmalardan çıkan sonuçlara göre şehirlerin ziyaretçilerine sunduğu deneyimlerde alışveriş yapmak; müze, sanat galerisi, hayvanat bahçesi ve botanik bahçe ziyaretlerinde bulunmak; eğlence mekanlarına, konser ve operalara gitmek; ünlü restoranlarında yemek yemek; spor, festival, fuar ve gezi aktivitelerine katılmak ve tarihi ve mimari yapıları görmek ilk sıraları almaktadır. Turizmin arz boyutuna bakıldığında ise kültürel miras ve sanat, gece hayatı, alışveriş, spor turizmi, iş turizmi ve şehrin başkent olma özellikleri ile turist motivasyon ve faaliyetlerine benzer bileşenlerin ortaya çıktığı görülmektedir (Page ve Hall, 2003).

Şehirlerdeki küreselleşme olgusunun daha çok mekânsal olarak gerçekleştiği gözlemlenmektedir. Şahin'e göre (2018: 295) bu olgu ekonomik ve sosyo-kültürel boyutlarda gerçekleşmektedir. Ekonomik boyutu; sermayenin farklı imar düzenlemelerini dayatması sonucu oluşturulan serbest bölgelere yatırım kararları sonucu doğal güzelliklerin ve tarihi alanların yok edilme tehlikesi altında olmasıyla açıklanabilmektedir. Sosyo-kültürel boyutunda ise; özellikle yeme alışkanlıklarının (hamburger vb.) dünya şehirleri üzerinde tek tipleşmesi ile birlikte şehirle özdeşleşmiş yemek kültürünün turistik anlamda öne çıkmasına engel olması, kentsel güvenlik sorunu, hızlı ulaşım ve otopark talebi olarak yansıtılan boyutlar

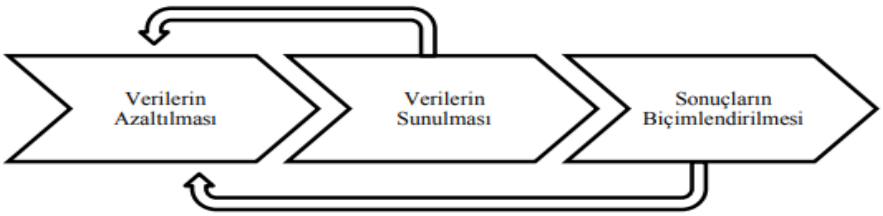
belirli zamanlarda çevre sorunu ile de açıklanmaktadır. Bu sorunlar sürdürülebilir şehir turizmi açısından elverişli bir ortamın oluşmasına engel olabilmektedir.

Sürdürülebilir bir şehir ise ekonomik, sosyal ve çevresel boyutta belirlenmiş dengeleri koruyan, yerel ve küresel olarak kalkınma stratejisi ile paralel bir hedefe ulaşmakta destek veren bir birim olarak kullanılmaktadır. Daha net bir ifade ile sürdürülebilir bir şehir, doğal kaynakların bozulmasına karşı önlemler alınması, ekonomik aktivitelerde çevresel faktörlerin gözetilmesi ve kent içinde belirgin hale gelmiş olan gelişmişlik farkının da göz önünde bulundurularak refah seviyesinin eşit hale getirilmesi olarak ifade edilmektedir (Adaman ve Özkaynak, 2010'dan aktaran Şahin, 2018: 34).

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada nitel araştırma veri toplama tekniklerinden mülakat tekniği kullanılmıştır. Şehir hakkı ve turizm konusunda literatür taramasında çalışmalara rastlanmadığından ve şehir hakkı ve turizm kavramlarının ilk defa bir araya getirilmesi açısından keşfedici araştırma özelliği taşımaktadır. Mülakat tekniğinde ise yarı yapılandırılmış soru setinden yararlanılarak derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerden önce katılımcılara bilgilendirme formları sunulmuş ve bu çerçevede elde edilen verilerin yayınlanmasına ilişkin onayları yazılı olarak alınmıştır. Görüşmeler esnasında soruların yarı yapılandırılmış olması sahip olduğu standart ve esneklik nedeniyle, yazmaya ve doldurmaya dayalı sınırlılığı ortadan kaldırarak, belirli bir konuda derinlemesine bilgi edinmeye yardımcı olması sebebiyle tercih edilmiştir (Saruhan ve Özdemirci, 2016: 302).

İstanbul'un büyük şehir olmasından dolayı araştırma alanı ise amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Ölçüt örnekleme, örneklemde ele alınan problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, özel sektör temsilcileri ve basın temsilcileri ile oluşturulmuştur. Bu amaçla 16 Nisan - 28 Nisan 2018 tarihleri arasında bir araştırma gezisi yapılmıştır. 17 katılımcı ile farklı uzunluklarda toplamda 8 saat 47 dakika süren görüşmeler yapılmıştır. Bu katılımcılar arasından Jolly Tur Seyahat Acentası'ndan yoğun çalışma şartları sebebiyle yazılı olarak katılım sağlanmıştır. Görüşme metinleri A4 kağıt boyutunda toplamda 56 sayfalık rapor haline getirilmiş, her bir görüşme ortalama 25-52 dakika arasında sürmüştür.

Şekil 1. Miles-Huberman Modeli

Araştırma verilerinin çözümlenmesinde Miles – Huberman modelinden faydalanılmış, tümevarım yöntemi kullanılarak nitel veri analiz tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. Şekil 1'de görüldüğü gibi Miles – Huberman modeline göre yapılan analiz; verilerin düzenlenmesi veya azaltılması, verilerin sunulması ve sonuçların biçimlendirilmesi olarak tasarlanan üç temel aşamadan oluşmaktadır (Miles ve Huberman, 1994). Alanyazın incelenerek kavramsallaştırılan veriler ile ana temalar oluşturularak daha sonradan içerik analiziyle derinlemesine bir işleme tabi tutulup, oluşturulan alt kodlar ile olgular daha anlaşılabilir ve sistematik bir duruma getirilmiştir (Karataş, 2015: 74; Yıldırım ve Şimşek, 2011: 227). İçerik analizi, metin içerisinde tanımlanan belirli karakterlerden sistematik ve tarafsız sonuçlar çıkarmak için kullanılan bir araştırma tekniğidir (Stone vd., 1966: 13). İçerik analizinde temel amaç toplanan verileri açıklamaya yardımcı kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Karataş, 2015: 74).

Bu araştırmada verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Görüşme formları MAXQDA 18.1 nitel veri analizi programına aktarılarak burada içerik analizi yöntemiyle her tema altında farklı sayılarda oluşan toplam 42 alt kod elde edilmiş ve 7 ana tema elde edilerek bulgular kısmında ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir. Bu araştırmada güvenirliğin belirlenmesi amacıyla Miles – Huberman modelinde içsel tutarlılık olarak hesaplanan ve kodlayıcılar arası görüş birliği olarak adlandırılan uyuşum yüzdesi formülü kullanılmıştır. Uyuşum yüzdesi "Güvenirlik = Görüş birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100" formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Bu araştırmanın içerik analizi genelinde iki kodlayıcı kullanılmıştır. Hesaplama sonucunda araştırmanın güvenirliği %88 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik katsayısının ise en az %80 olması beklenmektedir (Baltacı, 2017: 8).

Araştırmaya ek olarak görüşmeler yapılmadan önce konu ile ilgili olan ulusal ve uluslararası fuar kapsamında Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği İstanbul İl Koordinasyon Kurulu tarafından düzenlenen 4. İstanbul Kent Sempozyumu'na katılım sağlanmıştır. Yerel İzleme, Araştırma ve Uygulamalar Derneği tarafından düzenlenen "Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin Yerleştirilmesinde İyi Örnekler" konferansına ve Sivil Sayfalar platformu tarafından düzenlenen "Meydan" etkinliğine katılarak burada konferans ve panellerde konuyla ilgili bilgi ve materyal toplanılarak veriler çeşitlendirilmeye çalışılmıştır. Eğitim kapsamında ise Dünya Kaynakları Enstitüsü (WRI) ve Kadir Has Üniversitesi Araştırma Merkezi ortaklığında düzenlenen "Sürdürülebilir Şehirler" eğitimine katılım sağlanmıştır. Bu eğitim ile birlikte yaşanabilir kentler ve ulaşım çözümleri, dünya çapında kentsel planlama yaklaşımları konusunda bilgi toplanılmaya çalışılmıştır. Bunun yanı sıra her hafta düzenlenen İstanbul Kent Savunması platformunda yapılan kent forumlarına katılım sağlanarak buradan da çeşitli bilgi toplanmaya devam edilmiştir.

Bulgular

Tablo 1'de gösterildiği gibi içerik analizi sonucunda "Turistik Bir Destinasyon Olarak İstanbul", "İstanbul'un Genel Sorunları", "İstanbul'da Deprem ve Doğal Afetlerin Turizme Etkisi", "İstanbul'da Mega Projelerin Turizme Etkisi", "Göçlerin İstanbul Turizmine Etkileri", "Paydaşların Katılımının Turizme Etkisi" ve "Sürdürülebilir Şehir ve Şehir Hakkı İlişkisi" olarak toplamda 7 ana tema belirlenmiştir. İçerik analizinde elde edilen bulgular önce genel olarak analiz edilip daha sonra ana ve alt kodlar ayrıntılı olarak değerlendirilecektir.

Tablo 1. Ana Temalar ve Alt Kodlar

Araştırmada görüşmelere katılım göstermesi bakımından ikna olmuş ve onayı alınmış olan 17 katılımcı ile görüşülmüştür. Katılımcıların profilleri Tablo 2'de listelenmiştir. Toplanan verilerin değerlendirilmesi açısından çalışmanın amacına uygun bir sınıflandırma yapılmıştır.

Tablo 2. Katılımcıların Profilleri

KURUM	SINIFLANDIRMA	UNVAN
İstanbul Valiliği	Kamu Kurumu	Vali Yardımcısı
Çevre Şehircilik İstanbul İl Müd.	Kamu Kurumu	Çevre İzinleri Müdürü
İstanbul İl Kültür ve Turizm Müd.	Kamu Kurumu	Müdür Yrd.
İstanbul Büyükşehir Belediyesi	Kamu Kurumu	Basın Sözcüsü
Küçükçekmece İmkb Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	Kamu Kurumu	Müdür Yrd.
İstanbul Profesyonel Otel Yöneticileri Derneği	Sivil Toplum Kuruluşu	Yönetim Kurulu Başkanı
İstanbul Kültür Elçileri Derneği	Sivil Toplum Kuruluşu	Yönetim Kurulu Başkanı
Turizm Otel Yöneticileri Derneği	Sivil Toplum Kuruluşu	Yönetim Kurulu Üyesi
Kuzey Ormanları Savunması Platformu	Sivil Toplum Kuruluşu	Aktivist
Conrad İstanbul Bosphorus Hotel	Özel Sektör	Yiyecek İçecek Müdürü
Elite World Business Hotel	Özel Sektör	Önbüro Müdürü
Anı Turizm Seyahat Acentesi	Özel Sektör	Yer Hizmetleri Müdürü
Jolly Turizm Seyahat Acentesi	Özel Sektör	Acenteler Departmanı Müd. Yrd.
Limousine Plus Luxury Car Service	Özel Sektör	Genel Müdür
Bağımsız Kokartlı İstanbul Rehberi	Özel Sektör	Turist Rehberi
Turizm Günlüğü Haber Portalı	Basın	Yazı İşleri Müdürü
Bloomberg Businessweek Türkiye	Basın	Sanat Tarihçisi Köşe Yazarı

Tablo 2 incelendiğinde araştırma katılımcıların çalışmanın amacına uygun bir şekilde gruplanması bakımından yapılan sınıflamada 5'inin kamu kurumu mensubu, 4'ünün sivil toplum kuruluşu mensubu, 6 'sının özel sektör temsilcisi ve 2'sinin İstanbul'da turizm ve sanat tarihi alanında yayınlar yapan basın mensubu olduğu görülmektedir.

- **Turistik Bir Destinasyon Olarak İstanbul:** Katılımcılara yöneltilen "İstanbul'u turistik bir destinasyon olarak nasıl görmektesiniz" sorusuna verdikleri cevaplardan yola çıkarak belirlenen ana tema altında toplamda 6 adet alt kod oluşturulmuştur. Bunlar; "doğal güzellik", "güvenlik kaygısı", "tarihi ve kültürel miras", "hızlı modernleşme", "alışveriş" ve "alternatif turizm çeşitliliği" şeklindedir.

Genel olarak bakıldığında tüm katılımcılardan elde edilen veriler Tablo 3'te verilmiştir. Katılımcılar 43 kodlama yaparak %32.5 sıklık yüzdesi ile "tarihi ve kültürel miras örnekleri", %21 sıklık ile "doğal güzellikleri – alternatif turizm çeşitliliği", %11.5 sıklık ile "alışveriş imkanları" ve "kentsel güvenlik kaygıları" ile İstanbul'un turistik bir destinasyon olarak öne çıkan özellikleri ifade edilmiştir.

Tablo 3. Genel Olarak Turistik Bir Destinasyon Olarak İstanbul

Turistik Bir Destinasyon Olarak İstanbul		
ALT KODLAR	**Sayı**	**Yüzde**
Tarihi ve Kültürel Miras	14	32.5
Doğal Güzellik	9	21.0
Alternatif Turizm Çeşitliliği	9	21.0
Alışveriş İmkanları	5	11.5
Güvenlik Kaygıları	3	7.0
Hızlı Modernleşme	3	7.0
TOPLAM	**43**	**100.0**

➢ **İstanbul'un Genel Sorunları:** Katılımcılara yöneltilen "İstanbul'un genel sorunları nelerdir" sorusuna verilen cevaplar çerçevesinde "İstanbul'un Genel Sorunları" temasında toplamda 7 alt kod oluşturulmuştur. Bunlar; "Toplu Hareket Edememe", "Nüfus Yoğunluğu", "Trafik Sorunu", "Güvenlik Kaygısı", "Kültürün Bozulması", "Çevre Sorunları" ve "Kentsel İmaj Sorunları" ifade edilmektedir.

Elde edilen veriler genel olarak Tablo 4'te incelendiğinde katılımcıların tümü 111 kodlama yaparak %22.5 sıklık ile "trafik sorunu", %20.7 sıklık ile "kentsel imaj sorunları", %19.8 sıklık ile "çevre sorunları" ve %15.3 sıklık ile "nüfus yoğunluğu" kodu ile İstanbul'un genel sorunları ana teması ifade edilmiştir.

Tablo 4. Genel Olarak İstanbul'un Sorunları Ana Teması

İstanbul'un Genel Sorunları		
ALT KODLAR	**Sayı**	**Yüzde**
Trafik Sorunu	25	22.5
Kentsel İmaj Sorunu	23	20.7
Çevre Sorunları	22	19.8
Nüfus Yoğunluğu	17	15.3
Toplu Hareket Edememe	9	8.1
Kültürün Bozulması	8	7.3
Güvenlik Kaygısı	7	6.3
TOPLAM	**111**	**100.0**

➢ **İstanbul'da Deprem ve Doğal Afetler:** Katılımcılara yöneltilen "İstanbul'da deprem ve doğal afetlere yönelik alınmış önlemleri nasıl değerlendirirsiniz?" sorusuna verilen yanıtlar çerçevesinde oluşturulan "İstanbul'da Deprem ve Doğal Afetler" ana teması altında toplamda 5 tema elde edilmiştir. Bunlar; "Bilgim Yok", "İmara Açma", "Turistik Çalışma Yapılmalı", "Olumlu Güvenlik İmajı" ve "Yetkililere Güvensizlik" şeklindedir. Tablo 5'te incelendiğinde katılımcı gruplardan kamu kurumları grubu ağırlıklı olarak %51.4 sıklık ile deprem konusunda "olumlu güvenlik imajı" olduğunu ifade etmektedir. Sivil toplum kuruluşları grubu genel olarak %57.1 sıklık ile "yetkililere karşı güvensizlik" kodu ön plana çıkmıştır. Özel sektör temsilcileri grubu ise %25.1 sıklık ile bu konuda "bilgim yok" ve "yetkililere karşı güvensizlik" kodu ile ifade etmişlerdir. Basın temsilcileri ise %100 sıklık ile "yetkililere karşı güvensiz" bir tutum olduğunu ifade etmişlerdir. Kamu kurumları grubu İstanbul için "olumlu kentsel güvenlik imajı" çizerken; diğer grupların "yetkililere güvensizlik" kodu ile görüş ayrılığında oldukları görülmektedir.

Tablo 5. Sınıflandırılmış İstanbul'da Deprem ve Doğal Afetler Ana Teması

KAMU KURUMLARI		
ALT KODLAR	**Sayı**	**Yüzde**
Bilgim Yok	1	16.2
İmara Açma	1	16.2
Turistik Çalışma Yapılmalı	0	0.0
Olumlu Güvenlik İmajı	3	51.4
Yetkililere Güvensizlik	1	16.2
TOPLAM	**6**	**100.0**

ÖZEL SEKTÖR TEMSİLCİLERİ		
ALT KODLAR	**Sayı**	**Yüzde**
Bilgim Yok	3	25.1
İmara Açma	2	16.5
Turistik Çalışma Yapılmalı	2	16.5
Olumlu Güvenlik İmajı	2	16.5
Yetkililere Güvensizlik	3	25.1
TOPLAM	**12**	**100.0**

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI			BASIN TEMSİLCİLERİ		
ALT KODLAR	**Sayı**	**Yüzde**	**ALT KODLAR**	**Sayı**	**Yüzde**
Bilgim Yok	1	14.3	Bilgim Yok	0	0.0
İmara Açma	1	14.3	İmara Açma	0	0.0
Turistik Çalışma Yapılmalı	0	0.0	Turistik Çalışma Yapılmalı	0	0.0
Olumlu Güvenlik İmajı	1	14.3	Olumlu Güvenlik İmajı	0	0.0
Yetkililere Güvensizlik	4	57.1	Yetkililere Güvensizlik	1	100.0
TOPLAM	**7**	**100.0**	**TOPLAM**	**1**	**100.0**

Tablo 6'da "İstanbul'da Deprem ve Doğal Afetler" teması altında elde edilen veriler incelendiğinde genel olarak 26 kodlamanın yapıldığı görülmektedir. %34.6 sıklık ile "yetkililere güvensizlik" ifade edilirken, %23.0 sıklık ile "olumlu kentleşme imajı" ve %19.5 sıklık ile alınan önlemlere karşı "bilgisi olmadığı" yönünde görüş bildirilmiştir.

Tablo 6. Genel Olarak İstanbul'da Deprem ve Doğal Afetler Ana Teması

İstanbul'da Deprem ve Doğal Afetlerin Turizme Etkisi		
ALT KODLAR	**Sayı**	**Yüzde**
Yetkililere Güvensizlik	9	34,6
Olumlu Güvenlik İmajı	6	23.0
Bilgim Yok	5	19.5
İmara Açma	4	15.3
Turistik Çalışma Yapılmalı	2	7.6
TOPLAM	**26**	**100.0**

- **İstanbul'da Mega Projelerin Turizme Etkisi:** Katılımcılara görüşme esnasında yöneltilen "Mega projelerin İstanbul şehir turizmine etkileri nelerdir?" sorusuna verilen cevaplar çerçevesinde "İstanbul'da Mega Projelerin Turizme Etkisi" ana teması ve 7 alt kod oluşturulmuştur. Bunlar; "Kent İmajına Zarar", "Çevrenin Tahribi", "Ulaşım Kolaylığı", "Turizme Katkı", "Rant ve Reklam Kaygısı", "Cazibe Merkezi" ve "Ekolojiye Katkı" şeklindedir. Tablo 7 incelendiğinde katılımcı gruplardan kamu kurumları %33.6 ile "turizme katkı" ve %28.5 ile "cazibe merkezi" kodu ile ifade etmiştir. Sivil toplum kuruluşları %29.7 ile "çevrenin tahribi" ve %23.5 ile "ulaşım kolaylığı" kodu ile ifade edilmiştir. Özel sektör temsilcileri %40 ile "ulaşım kolaylığı", %20 ile "çevrenin tahribi" ve "rant-reklam kaygısı" kodları ile ifade etmiştir. Basım temsilcileri ise %100 olarak "kent imajına zarar" vereceğini yönünde görüşlerini bildirmişlerdir. Kamu kurumları ve özel sektör temsilcileri "ulaşım kolaylığı" yönünde görüş bildirirken, sivil toplum kuruluşları ise "çevrenin tahribi" olarak görüş bildirmiş ve görüş ayrılığı tespit edilmiştir.

Tablo 7. Sınıflandırılmış İstanbul'da Mega Projelerin Turizme Etkisi Ana Teması

KAMU KURUMLARI			ÖZEL SEKTÖR TEMSİLCİLERİ		
ALT KODLAR	**Sayı**	**Yüzde**	**ALT KODLAR**	**Sayı**	**Yüzde**
Kent İmajına Zarar	0	0.0	Kent İmajına Zarar	1	10.0
Çevrenin Tahribi	1	4.7	Çevrenin Tahribi	2	20.0
Ulaşım Kolaylığı	5	23.8	Ulaşım Kolaylığı	4	40.0
Turizme Katkı	7	33.6	Turizme Katkı	0	0.0
Rant ve Reklam Kaygısı	1	4.7	Rant ve Reklam Kaygısı	2	20.0
Cazibe Merkezi	6	28.5	Cazibe Merkezi	1	10.0
Ekolojiye Katkı	1	4.7	Ekolojiye Katkı	0	0.0
TOPLAM	**21**	**100.0**	**TOPLAM**	**10**	**100.0**

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI			BASIN TEMSİLCİLERİ		
ALT KODLAR	**Sayı**	**Yüzde**	**ALT KODLAR**	**Sayı**	**Yüzde**
Kent İmajına Zarar	3	17.6	Kent İmajına Zarar	1	100.0
Çevrenin Tahribi	5	29.7	Çevrenin Tahribi	0	0.0
Ulaşım Kolaylığı	4	23.5	Ulaşım Kolaylığı	0	0.0
Turizme Katkı	2	11.7	Turizme Katkı	0	0.0
Rant ve Reklam Kaygısı	2	11.7	Rant ve Reklam Kaygısı	0	0.0
Cazibe Merkezi	1	5.8	Cazibe Merkezi	0	0.0
Ekolojiye Katkı	0	0.0	Ekolojiye Katkı	0	0.0
TOPLAM	**17**	**100.0**	**TOPLAM**		**100.0**

Elde edilen verilere genel olarak bakıldığında "İstanbul'da mega projelerin turizme katkısı" teması altında 49 kodlamanın yapıldığı tespit edilmiştir. Tablo 8'de %26.5 sıklık ile "ulaşım kolaylığı", %18.3 sıklık ile "turizme katkı", %16.3 sıklık ile de "çevrenin tahrip" edildiği ve şehrin bir cazibe merkezi olduğu ifade edilmiştir.

Tablo 8. Genel Olarak İstanbul'da Mega Projelerin Turizme Etkisi Ana Teması

İstanbul'da Mega Projelerin Turizme Etkisi		
ALT KODLAR	**Sayı**	**Yüzde**
Ulaşım Kolaylığı	13	26.5
Turizme Katkı	9	18.3
Cazibe Merkezi	8	16.3
Çevrenin Tahribi	8	16.3
Kent İmajına Zarar	5	10.3
Rant ve Reklam Kaygısı	5	10.3
Ekolojiye Katkı	1	2.0
TOPLAM	**49**	**100.0**

- **Göçlerin İstanbul Turizmine Etkileri:** Katılımcılara yöneltilen "İstanbul'a gelen göçler hakkında neler düşünüyorsunuz" sorusuna verilen cevaplardan hareketle bu ana tema altında toplamda 6 adet alt kod oluşturulmuştur. Bunlar; "Artı Değer", "Kültürün Bozulması", "Hizmet Kalitesinin Düşmesi", "İstihdam Sorunu", "Jeopolitik Zarar" ve "İmajın Zedelenmesi" şeklindedir. Tablo 9 incelendiğinde kamu kurumları temsilcileri, %40 sıklık ile göçlerin "artı bir değer" kazandırdığını, %20 sıklık ile "kültürün bozulması", "hizmet kalitesi" ve "istihdam sorunu" olarak ifade etmiştir. Sivil toplum kuruluşları %33.4 sıklık ile "imajın zedelenmesi", %22.2 sıklık ile "kültürün bozulması", "hizmet kalitesinin düşmesi" ve "istihdam sorunları" kodu ile ifade etmiştir. Özel sektör temsilcileri, %35.2 sıklık ile "hizmet kalitesinin düşmesi" ve "imajın zedelenmesi" yönünde görüş bildirmiştir. Basın temsilcileri ise %33.6 sıklık düzeyi ile "imajın zedelenmesi" olarak ifade etmiştir. Katılımcılar arasında göçler; kamu kurumları "Artı Değer" olduğunu ifade ederken, özel sektör temsilcileri, sivil toplum kuruluşları ve basın temsilcileri "İmajın Zedelenmesi" olarak görüş bildirmiş ve görüş ayrılığı tespit edilmiştir.

Tablo 9. Sınıflandırılmış Göçlerin İstanbul Turizmine Etkileri Ana Teması

KAMU KURUMLARI			ÖZEL SEKTÖR TEMSİLCİLERİ		
ALT KODLAR	**Sayı**	**Yüzde**	**ALT KODLAR**	**Sayı**	**Yüzde**
Artı Değer	2	40.0	Artı Değer	0	0.0
Kültürün Bozulması	1	20.0	Kültürün Bozulması	0	0.0
Hizmet Kalitesi	1	20.0	Hizmet Kalitesi	6	35.2
İstihdam Sorunu	1	20.0	İstihdam Sorunu	4	23.6
Jeopolitik Zarar	0	0.0	Jeopolitik Zarar	1	6.0
İmajın Zedelenmesi	0	0.0	İmajın Zedelenmesi	6	35.2

TOPLAM	5	100.0
SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI		
ALT KODLAR	**Sayı**	**Yüzde**
Artı Değer	0	0.0
Kültürün Bozulması	2	22.2
Hizmet Kalitesi	2	22.2
İstihdam Sorunu	2	22.2
Jeopolitik Zarar	0	0.0
İmajın Zedelenmesi	3	33.4
TOPLAM	**9**	**100.0**

TOPLAM	17	100.0
BASIN TEMSİLCİLERİ		
ALT KODLAR	**Sayı**	**Yüzde**
Artı Değer	0	0,0
Kültürün Bozulması	1	16.6
Hizmet Kalitesi	1	16.6
İstihdam Sorunu	1	16.6
Jeopolitik Zarar	1	16.6
İmajın Zedelenmesi	2	33.6
TOPLAM	**6**	**100.0**

Genel olarak katılımcıların cevapları incelendiğinde 37 kodlamanın yapıldığı görülmektedir. Tablo 10 incelendiğinde "göçlerin İstanbul turizmine etkileri" teması %29.7 sıklık ile "imajın zedelenmesi", %27.0 sıklık ile "hizmet kalitesi" ve %21.6 sıklık ile "istihdam sorunu" kodları ile ifade edilmiştir.

Tablo 10. Genel Olarak Göçlerin İstanbul Turizmine Etkileri Ana Teması

Göçlerin İstanbul Turizmine Etkisi		
ALT KODLAR	**Sayı**	**Yüzde**
İmajın Zedelenmesi	11	29.7
Hizmet Kalitesinin Düşmesi	10	27.0
İstihdam Sorunu	8	21.6
Kültürün Bozulması	4	10.9
Jeopolitik Zarar	2	5.4
Artı Değer	2	5.4
TOPLAM	**37**	**100.0**

- **Paydaşların Katılımının Turizme Etkileri:** Katılımcılara yöneltilen "kent yönetiminde paydaşların (kamu kurumları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları) yönetime katılımlarının turizme etkisi" sorulduğunda elde edilen cevaplar neticesinde 6 adet alt kod elde edilmiştir. Bunlar; "Siyasi Kutuplaşma", "Turizme Katkı", "Olumlu Kentleşme İmajı", "Destinasyon Yönetimi" ve "Sorunları Tespit Etme" şeklindedir.

Genel olarak katılımcıların cevapları incelendiğinde bu tema altında toplam 51 kodlama elde edilmiştir. Tablo 11 incelendiğinde katılımcılar tarafından "paydaşların katılımının turizme etkisi" teması %31.3 sıklık ile "olumlu kentleşme imajı", %23.5 sıklık ile "destinasyon yönetimi" ve %21.5 sıklık ile de" turizme katkı" olarak ifade edilmiştir.

Tablo 11. Genel Olarak Paydaşların Katılımının Turizme Etkileri

Paydaşların Katılımının Turizme Etkileri		
ALT KODLAR	**Sayı**	**Yüzde**
Olumlu Kentleşme İmajı	16	31.3
Destinasyon Yönetimi	12	23.5
Turizme Katkı	11	21.5
Sorunları Tespit Etme	9	17.9
Siyasi Kutuplaşma	3	5.8
TOPLAM	**51**	**100.0**

- **Sürdürülebilir Şehir Turizmi ve Şehir Hakkı Kavramları İlişkisi:**

Katılımcılara yöneltilen "sürdürülebilir şehir turizmi ve şehir hakkı kavramları arasındaki ilişki" sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda toplam 6 kod elde edilmiştir. Bunlar; "Kentin Korunması", "Birbirini Destekler Kavramlar", "Turizme Katkı", "Bilinçlenme", "Vizyon" ve "İş Birliği" şeklindedir.

Genel olarak katılımcıların verdikleri cevapları incelendiğinde bu tema altında toplam 43 kodlama yapılmıştır. Tablo 12 incelendiğinde katılımcıların "sürdürülebilir turizm ve şehir hakkı kavramları arasında ilişki" teması altında %30.3 sıklık ile "kentin korunması", %20.9 sıklık ile "birbirini destekler kavramlar" ve "turizme katkısı" kodları ile görüşlerini ifade etmişlerdir.

Tablo 12. Genel Olarak Sürdürülebilir Turizm ve Şehir Hakkı Kavramı Ana Teması

Sürdürülebilir Turizm ve Şehir Hakkı Kavramları İlişkisi		
ALT KODLAR	**Sayı**	**Yüzde**
Kentin Korunması	13	30.3
Birbirini Destekler Kavramlar	9	20.9
Turizme Katkı	9	20.9
Bilinçlenme	4	9.3
Vizyon	4	9.3
İş Birliği	4	9.3
TOPLAM	**43**	**100.0**

Tartışma

Çalışma kapsamında MAXQDA programında yapılan kod ilişkileri matrisi yakınlık testi kullanılmıştır. Tablo 13'te incelenecek olursa "Göçlerin İstanbul Turizmine etkileri" teması altında bulunan hizmet kalitesi kodu; istihdam sorunu ve imajın zedelenmesi kodlarıyla yakınlık göstermiştir. Kültürün bozulması ise kentsel imaj sorunu kodu ile yakınlık göstermiştir. Hizmet kalitesi kodu ise yine "İstanbul'un Genel Sorunları" teması altında bulunan toplu hareket edememe, trafik sorunu, güvenlik kaygısı kodları ile yakınlık göstermiştir.

"İstanbul'da Mega Projelerin Turizme Etkisi" teması altında bulunan kent imajına zarar; çevrenin tahribi ve ulaşım kolaylığı ile yakınlık göstermektedir. Çevrenin tahribi ise yetkililere güvensizlik kodu ile yakınlık göstermektedir. Ulaşım kolaylığı kodunun en çok turizme katkı ve cazibe merkezi kodları ile yakınlık gösterdiği tespit edilmiştir.

"Sürdürülebilir Şehir Turizmi ve Şehir Hakkı İlişkisi" teması altında bulunan kentin korunması kodunun "İstanbul'un Genel Sorunları" teması altında bulunan nüfus yoğunluğu, trafik sorunu ve çevre sorunları kodu ile yakınlık gösterdiği tespit edilmiştir. İş birliği ve vizyon kodları ise olumlu kentleşme imajı ve sorunları tespit etme kodları ile yakınlık göstermiştir.

"Paydaşların Katılımının İstanbul Turizmine Etkileri" teması altında bulunan siyasi kutuplaşma kodunun destinasyon yönetimi kodu ile yakınlık gösterdiği görülmektedir. Nüfus yoğunluğu kodunun ise en çok trafik sorunu ve çevre sorunları ile yakınlık gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 13: Kod İlişkiler Yakınlık Matrisi

	Hizmet Kalitesi	Kültürün Bozulması	Kent İmajına Zarar	Çevrenin Tahribi	Ulaşım Kolaylığı	Kentin Korunması	İşbirliği	Vizyon	Siyasi Kutuplaşma	Nüfus Yoğunluğu
İstihdam Sorunu	**10**									
İmajın Zedelenmesi	**10**			**2**						
Kentsel İmaj Sorunu	**2**	**9**								
Toplu Hareket Edememe	**2**									
Trafik Sorunu						**2**				**21**
Güvenlik Kaygısı	**2**									
Nüfus Yoğunluğu						**2**				
Çevre Sorunu						**2**				**15**
Çevrenin Tahribi			**9**		**11**					
Ulaşım Kolaylığı			**6**							
Cazibe Merkezi					**12**					
Yetkililere Güvensizlik			**2**							
Olumlu Kentleşme İmajı							**4**	**2**		
Sorunları Tespit Etme							**2**	**2**		
Destinasyon Yönetimi									**2**	
Turizme Katkı					**14**					

MAXQDA programı içerisinde yapılan kelime kombinasyonları analizine göre Tablo 14 incelendiğinde verilerin %35.2'sinde en çok tekrarlanan kelime grubunun "Bir araya gelmek" olduğu, devamında sırasıyla "Arzu ettiğim İstanbul", "Deprem ile ilgili", "Bir şehir haline" ve "İstanbul Büyükşehir Belediyesi" kelimelerinin tekrarlandığı tespit edilmiştir.

Tablo 14. Kelime Kombinasyonları Analizi

KELİME KOMBİNASYONU	YÜZDE	BELGELER	YÜZDE
Bir araya gelip	0,08	6	35.2
Arzu ettiğim İstanbul	0,04	4	23.5
Deprem ile ilgili	0,04	4	23.5
Bir şehir haline	0,04	3	17.6
İstanbul Büyükşehir Belediyesi	0,04	2	11.7

SONUÇ VE ÖNERİLER

Şehir hakkı, şehirde yaşasın ya da yaşamasın, bütün bireylerin şehir içerisindeki hizmetlerden kaliteli bir biçimde faydalanabilmesin içeren yeni hak taleplerinden birisidir. Her geçen gün yeni hak taleplerinin gündeme geldiği, anayasal ve hukuksal güvence altına alındığı günümüz şartlarında şehir hakkı kavramının üzerinde durulmasının gerekli olduğunu düşünmeliyiz. Yaşamak istediği kenti seçme (yerleşme ve seyahat özgürlüğü), kültürel geçmişini koruma hakkı, kentin sunduğu imkânlardan faydalanma hakkı, çalışma hakkı, dinlenme hakkı, eğlenme hakkı ve serbest seyahat hakkı gibi kategoriler şehirde yaşayanların ve ziyaret etmek isteyenlerin ortak gereksinimleridir. Bu noktada yapılan araştırma ile katılımcıların şehir hakkı ve turizm kavramları ile ilgili düşünceleri, şehir içerisindeki sorunlara karşı çözüm arayışları ele alınmıştır.

Yapılan içerik analizi sonucunda elde edilen veriler çerçevesinde şu çıkarımlara ulaşılmıştır;

- İstanbul turistik bir destinasyon olarak tarihi – kültürel mirasa sahip, doğal güzelliği ve turizm türlerinde çeşitlilik (Gastronomi ve kongre turizmi gibi) ile ön plana çıkan bir şehirdir. Bunun yanı sıra alışveriş olanakları oldukça geniş ve güvenlik kaygıları taşıyan bir şehir olarak tanımlamaktadır.
- İstanbul'un genel sorunları olarak en çok ifade edilen trafik yoğunluğu, kentsel imaj sorunları ve çevre sorunlarıdır. Ayrıca nüfus yoğunluğu, kentsel yönetimde paydaşların toplu hareket edememesi, şehir kültürünün giderek bozulduğu ve güvenlik ile ilgili problemlerin olduğu tespit edilmiştir.
- İstanbul'da depremle ilgili çalışmalarda genel olarak yetkililere güvensizlik duyulduğu ifade edilirken kamu kurumları tarafından olumlu güvenlik imajı çizilmektedir. Özel sektör temsilcilerinin ise bu konuda bilgilerinin olmadığını ve doğal afetlere karşı turistik bir çalışma yapılması gerekliliğini ifade ederken basın temsilcileri ve sivil toplum örgütleri ağırlıklı olarak yetkililere güven duymadıkları ifadesine yer vererek deprem konusunda görüş ayrılıkları görülmektedir. Alınan önlemlerin hissedilen noktada güven vermemesi beraberinde psikolojik sorunlar gibi birtakım sorunları getirmektedir.
- İstanbul'da yapılan ve yapılması planlanan mega projelerin turizme etkisi üzerinde ise katılımcılar büyük oranda ulaşım kolaylığı sağlayacağı ve turizme katkı vereceği konusunda görüş bildirmişlerdir. Fakat bu konuda kamu kurumları ve özel sektör ulaşım kolaylığı olduğunu ifade ederken; sivil toplum kuruluşları ve basın temsilcileri görüş ayrılığına giderek çevrenin tahribi ve kentsel imaja zarar verdiği yönünde görüşlere yer vermişlerdir. Mega projelerin şehre zarar vermesi durumunun bir şekilde makulleştirilmesi söz konusudur.
- Göç yönetiminin İstanbul turizmine etkileri konusunda ise katılımcıların çoğunluğu imajın zedelenmesi ve hizmet kalitesinin düşmesi olarak görüşlerini bildirmişlerdir. Fakat bu konu üzerinde kamu kurumları göçlerin

turizme artı bir değer katacağını ifade ederken; özel sektör, sivil toplum ve basın imajın zedelendiği düşünerek görüş ayrılıklarına düşmüştür.

- Paydaşların kent yönetimine katılımı konusunda olumlu bir kent imajının paydaşlarının katılımıyla gerçekleşeceği ve bu durum sonucunda turizme katkısının olacağı ifade edilirken, özel sektörün destinasyon yönetiminde turizmcilere daha çok söz verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.
- Sürdürülebilir şehir turizmi ve şehir hakkı kavramı ilişkisi konusunda katılımcılar bu kavramların birbiri ile etkileşimi halinde kentin korunmasında etkili olacağı görüşüne yer vermişlerdir. Katılımcılar görüş ayrılığına düşmeden bu tema altında turizme katkısının olacağı ve birbirini destekler kavramlar olduğunu ifade etmişlerdir.
- Hizmet kalitesinin düşmesine neden olan etmenler istihdam sorunu, imajın zedelenmesi, toplu hareket edememe, trafik yoğunluğu ve güvenlik kaygısı ile ilişkiliyken, kültürün bozulması kentsel imaj sorunu ile ilişki içerisinde ve birbirini tamamlayan kavramlar olduğu tespit edilmiştir.
- Mega projelerin ulaşım kolaylığı ve turizme katkı sağlarken kent imajına zarar verdiği bu zararın çevrenin tahribine yol açtığı tespit edilmiştir. Katılımcıların ise bu zarara karşılık birtakım kolaylıklar sağlayacağı yönündeki görüşleri dikkate alınmalı ve zararı makulleştirerek rant sağlanması konusunda endişeleri dile getirilmektedir.
- Şehir hakkı kavramı ile kentin korunmasının, trafik sorunu, nüfus yoğunluğu ve çevre sorunları ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Bu konu üzerinde sağlanacak iş birliği ile vizyon oluşturmanın olumlu kentleşme imajı sağlayacağı tespit edilmiştir.
- Destinasyon yönetiminin siyasi kutuplaşma ile yakınlık göstermesi katılımcıların ifadelerine uygun olarak mevcut durumu ifade etmektedir.
- En çok tekrarlanan "bir araya gelme" kelime grubunun ise bu sorunların çözümünün paydaşların bir araya gelmesi ile çözülebileceğini sonucuna varılmıştır.

Şehir hakkı ile ilgili çalışmaların başında Harvey'in çalışması (2008) gelmektedir. Lefebvre (2017) şehir hakkı, kentsel yaşam hakkı, şehirlerdeki mücadele ve sorunları üzerine yazdığı şehir hakkı isimli kitabı ile düşünce tarihindeki şehir algısını değiştirmiş, şehir hakkı üzerine yeni bir bilinçlenme yaratmıştır. Öner ve Osmanoğulları (2017), şehir hakkı ve kent hakkı kavramları arasındaki benzerlik, farklılık ve eğilimlere değinmişlerdir. Yıldırım (2017) ise şehir hakkı bağlamında açık alanların siyasal ve sosyal kullanımını Niğde ilinde ölçmeye çalışmıştır. Şehir hakkı ve turizm kavramı ile ilişki kurmayı amaçlayan farklı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma bağlamında İstanbul'da yaşayan, şehrin sivil, kamu ve özel sektörlerinde önemli görevlerde bulunan kişiler ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda küreselleşmeye paralel olarak şehirlerarası bir rekabetin varlığı ile birlikte şehir içerisinde meydana gelen sorunların çözümünde şehirlerde sürdürülebilir turizm çerçevesinde ve bu araştırma doğrultusunda öneriler şunlardır:

- Şehir hakkı ve turizm kavramlarının birbirine entegre edilmesi gerekliliği sonucuna varılmıştır.
- Paydaşlar arası toplu hareket edebilme ve şehrin turizm hedeflerine ulaşabilme açısından kaynak kullanımı ve vizyon sunumunda birlikte hareket kabiliyeti geliştirmek ve bu amaca ulaşabilmek adına paydaşların bir arada olup, söz hakkı kullanabilmesi açısından bir danışma kurulu oluşturulması ve bu kurula yetkiler verilmesi konusunda çalışmaların yapılması gerekmektedir.

- Deprem, güvenlik, trafik, göç, doğal-tarihi-kültürel-mimari yapıların korunması vb. sorunlar için İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Hükümet arasında koordinasyon ve iş birliğinin sağlanması; paydaşların da dahil olduğu kuruldan da fikir alınmalıdır.
- Var olan planlama kurumlarının koruma eksenli olarak yeniden yapılandırılması ve çağdaş uygulamalara öncelik verilmesi hususunda gerekli çalışmalar kamu kurumları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları tarafından desteklenmelidir.
- Bilimsel bilgilerin uygulamaya sağlıklı aktarılması, koruma kültürünün toplumun geniş kesimine yayılması ve şehirli hakları konusunda kamu spotları gibi gerekli çalışmalara öncelik verilmelidir.
- Şehirdeki farklı etnik grupların ihtiyaç ve uyum koşulları için gerekli çalışmaların yapılması ayrıca yoksullara sunulan fırsatların, gelirin iyileştirilmesi ve turizmden elde edilen ekonomik ve sosyal kazanımların genele adil bir şekilde yayılması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
- Irk, dil, din, cinsiyet, engellilik gibi konularda herhangi bir ayrım yapmadan bütün ziyaretçilere gerekli güven ve tatmin edici bir deneyim sunma açısından turizm eğitimi ihtiyacı duyan kişi ve kurumlara eğitim verilmesi, belgelendirilmesi ve bu belgenin geçerliliğin arttırılması konusunda gereken çalışmalar yapılmalıdır (Örneğin; taksi, VIP transfer taşıma personelleri, havalimanı görevlileri, otogar görevlileri, güvenlik görevlileri vb. meslek gruplarına yönelik).

KAYNAKÇA

Akkemik, A. (2017). *İstanbul'un Doğal Bitkileri*, Çekül Vakfı Yayınları, İstanbul.

Baltacı, A. (2017). Nitel Veri Analizinde Miles-Huberman Modeli, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-15

Birgün.net (2016). İstanbul Yaşanılmaz Kentler Arasında, https://www.birgun.net/haber-detay/istanbul-yasanilmaz-kentler-arasinda-127427.html, (Erişim Tarihi: 30.03.2018).

Dinçer, M. E. E ve Akpınar, Ö. A. (2017). Kentsel Kamusal Alanlar-Beylikdüzü Örneği, *http://www.beylikduzukentbellegi.com/Content/assets/uploads/research/20170320_19c95d7b-5948-4104-928ad8f9b7e90863_Beylikduzu.ve.Kamusal.Alanlar.Ebru.Erdonmez.Dincer.pdf,* (Erişim Tarihi: 30.03.2018).

European Commission. (2000). *Towards Quality Urban Tourism, Integrated Quality Management (IQM) of Urban Tourist Destinations,* Brussels: European Communities Publications.

Giddens, A. ve Sutton, P. W. (2016). *Sosyoloji*, 7. Baskı, İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Giritlioğlu, İ. ve Avcıkurt, C. (2010). Şehirlerin Bir Turistik Ürün Olarak Pazarlanması, Örnek Şehirler ve Türkiye'deki Şehirler Üzerine Öneriler, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 3(4), 74-89.

Harvey, D. (2008). The Right to the City, https://kompreser.espivblogs.net/files/2012/11/David-Harvey-The-Right-To-The-City-full.pdf, (Erişim Tarihi: 16.02.2019).

Harvey, D. (2015). *Asi Şehirler*. (Çev. Ayşe Deniz Temiz), İstanbul: Sel Yayıncılık.

İstanbul Turizm İstatistikleri Raporu (2018). İstanbul'a Gelen Yabancı Ziyaretçi Sayıları, http://www.istanbulkulturturizm.gov.tr/Eklenti/61835,aralik-2018pdf.pdf?0 , (Erişim Tarihi: 16.02.2019).

Karasu, A. M. (2009). *Kente Karşı Suç*, Ankara: Savaş Kitap ve Yayınevi.

Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.

Keleş, R. ve Mengi, A. (2017). *Kent Hukuku*, Ankara: İmge Kitabevi.

Koçak, N. ve Tandoğan, G. K. (2008). Kent Turizmi Kapsamında Fuar ve Sergilerin İzmir Turizmine Olası Etkileri: EXPO Örneği, *SOİD Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 5 (2), 6-15.

Lefebvre, H. (2017). *Şehir Hakkı.* (Çev. Işık Ergüden), 2. Baskı, İstanbul: Sel Yayıncılık.

Mastercard Destination Cities Index (2018). https://newsroom.mastercard.com/press-releases/big-cities-big-business-bangkok-london-and-paris-lead-the-way-in-mastercards-2018-global-destination-cities-index/ , (Erişim Tarihi: 16.02.2019).

Miles, M, B., ve Huberman, A. M. (1994). Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.

Mullins, P. (1994). Class Relations and Tourism Urbanisation: The Regeneration of the Petite Bourgeoisie and the Emergence of a New Urban Form, *International Journal of Urban and Regional Research,* 18(4), 591-607.

Öner, R.V. ve Osmanoğulları, F. (2017). Kentli Haklarına Karşı Şehir Hakkı: Farklılıklar, Benzerlikler ve Eğilimler, 6 Emek Araştırma Dergisi (GEAD), 8(11), 75-98.

Page, J. S. ve Hall, M. C. (2003). *Managing Urban Tourism*, New York: Prentice Hall.

Quality of Life in European Cities (2015). People's Satisfaction With Living in Their City, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/urban/survey2015_en.pdf, (Erişim Tarihi: 30.03.2018).

Roche, M. (1992). Mega-Events and Micro-Modernization: On the Sociology of the New Urban Tourism, *British Journal of Sociology*, 43(4), 563-600.

Saruhan, C. Ş. ve Özdemirci, A. (2016). *Bilim, Felsefe ve Metodoloji*. İstanbul: Beta Yayınları.

Şahin, Y. (2018). *Kentleşme Politikası*, (7. Baskı), Bursa: Ekin Yayınevi.

Stone P. J., Dunphy D. C., Marshall S. S. (1966) The General Inquirer: A Computer Approach to Content Analysis, The M.I.T. Press, Massachusetts.

World Air Quality (2015). Hava Kirliliği, http://aqicn.org/aqicn/view/media/aqicn-public-deck.pdf, http://aqicn.org/city/turkey/istanbul/goztepe/, (Erişim Tarihi: 30.03.2018).

World Cities Culture Forum (2015). İstanbul, http://www.worldcitiesculturefo rum.com/assets/others/WCCF_Report_D2.pdf, (Erişim Tarihi: 30.03.2018).

Worldwide Cost of Living (2017). Commodity Shocks Continue to Affect Pricing, https://kjarninn.overcastcdn.com/documents/EconomistListi.pdf, (Erişim Tarihi: 30.03.2018).

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2003). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınları.

Yıldırım, Y. (2017). Şehir Hakkı Bağlamında Açık Alanların Siyasal ve Sosyal Kullanımı: Niğde Örneği, Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10 (4): 1-14.

Journal of Tourism and Gastronomy Studies 7/1 (2019), 286-309

Right to the City and Tourism: An Empirical Study on Istanbul

Kaplan UĞURLU

Kırklareli University, Faculty of Tourism, Kırklareli/Turkey

Erencan ÇEKİÇ

Kırklareli University, Social Sciences Institute, Kırklareli/Turkey

Extensive Summary

Today, the problem and complexity that cities face are increasing with tourism and all stakeholders should act together for the solution. While the public and private sectors, central and local governments, non-governmental organizations, scholars, local people and tourists/visitors are advocating the right to the life of a city, they should be aware that they will be also defending the concrete and abstract beings of the city.

The concept of the right of the city in its simplest form rather than having a simple visit or a return to the old cities that are longing for, it can be defined as a renewed urban life right, parallel to the use value-exchange value. The reality of the city must be directed not only for the capital bosses or technicians' plans, but also for the local people and visitors who experience and live in the city (Lefebvre, 2015, p.144). Today's first examples of modern cities are related to the effects of industrialization. Urbanization has become a process that affects the developed countries and the whole world on a global scale with people moving towards the city centers as a result of economic problems. In other words, both in developed and developing world, people started to live in city centers (Giddens and Sutton, 2016, pp.224-226). On the other hand, the growth of small settlements over time has become a separate urbanization issue. The subject of developed and developing cities is undoubtedly the struggle of people to maintain their rights for life. The right to life of people will be made possible by making the cities they live in livable.

The important thing here is to ensure the local people respect the rights of life of people visiting these places and provide the sustainability of this situation. This research has significance in terms of addressing, discussing and linking the problems related to Istanbul and the right to life of people living in Istanbul which is rapidly growing and a cosmopolitan mega city, and one of Istanbul's most important tourism centers.

The aim of this study is to identify the opinions of non-governmental organizations (NGO), public institutions and the private sector about the right to the city that are working with the awareness of city rights on transformations in cities; within this framework, the aim is also to do research and make suggestions on how they evaluate Istanbul today and in the future as a touristic product and the efforts that has been made to protect Istanbul’s right to the city by organizations and institutions. In the study, the city right, city tourism and city tourism potential of Istanbul were studied in detail in summer, and in-depth face-to-face interviews were conducted with 17 stakeholders in Istanbul. Of the 17 participating stakeholders, 5 are from public institutions, 4 are from non-governmental organizations, 6 are

from private sector and 2 are from press sector. In order to ve appropriate for the purpose of the study, total participants were classified. According to the classification, 29.4% of the total participants were public authorities, 23.5% were civil society organizations, 35.3% were private sector representatives, and 11.8% were representatives of the press.

In-depth interview technique was used in qualitative data collection methods. In-depth interview method, in-depth interviews were conducted by utilizing previously set of semi-structured questions. In this study, descriptive analysis method was used to analyze the data. Analysis was fulfilled in 3 stages and in the presentation of the data, different ideas for selection of citation, compliance with the topic, diversity and striking examples were taken into consideration (Ünver et al., 2010). As a result of the descriptive analysis, a total of 7 main themes were created and the interview forms were transferred to the MAXQDA 18.1 qualitative data analysis program and a total of 42 sub-codes were formed under each theme with the content analysis method.

The city of Istanbul has been examined with the dimensions of general and classified tourist destinations, the problems of the city, earthquake and natural disasters, the impact of mega projects on tourism, the effects of migrations on tourism the effects of stakeholder participation on tourism and the concepts of sustainable tourism and city right.

As a touristic destination, Istanbul is a city with a historical - cultural heritage, its natural beauty and diversity in tourism types (such as gastronomy and congress tourism). In addition, shopping opportunities are widely defined as a city with security concerns. Istanbul's most common problems are the traffic density, urban image problems and environmental problems. In addition to this, it was determined that population density, inability of the stakeholders to act in urban management, deterioration of urban culture and problems related to security were available. While studies on earthquake in Istanbul indicate that there is a lack of confidence in the authorities, the public authorities are posing a positive security image. However, the representatives of the private sector indicate that they do not know about this issue and that a touristic study should be done against natural disasters, and press representatives and non-governmental organizations have expressed a different opinion about the earthquake, noting that they do not trust the authorities.

There are differences of opinion among the stakeholders that mega projects (airport, highway, metro, Kanal Istanbul etc.) which are already built or planned to be constructed will be contribute to the tourism of the city and these projects might be causing ranting. Regarding the effects of migration management on tourism in Istanbul, the majority of the participants expressed their views as the damage of the image and the decrease in the quality of service; however, public institutions on this issue stated that migrations would add an added value to tourism; the private sector, civil society and the press have fallen into disagreement with the view that the image is damaged.

In respect of sustainable city tourism and the concept of city right, the participants stated that these concepts will be effective in the protection of the city in case of interaction with each other. Without any disagreement, participants stated that these concepts will contribute to tourism under this theme and supported each other. It is conducted that the concept of city right and city protection are closely related to traffic problem, population density and

environmental problems. It was determined that creating a vision with this cooperation will provide a positive image of urbanization.

This study contributes to the literature as there are few resources which are approached together about the city right and tourism issues. Today, it is clear that the problems and complexity faced by the cities are increasing with tourism and all stakeholders should act together for the solution. This responsibility is on the shoulders of local people as much as its visitors. Public and private sectors, central and local governments, non-governmental organizations, academicians, local people and tourists / visitors should be aware of the fact that they will be defending the right to life of a city while defending the right to live.